

PALEO-AKTUEEL

Het Groninger Instituut voor Archeologie presenteert zijn onderzoek

31

VOORUIT ROEIEN DOOR ACHTERUIT TE KIJKEN

Essays over honderd jaar archeologie aan de
Rijksuniversiteit Groningen en de toekomst
van de archeologie

Met de jaarlijkse uitgave van *Paleo-aktueel* geven de medewerkers en studenten van het Groninger Instituut voor Archeologie inzicht in een deel van het lopende onderzoek van het instituut.

Aan dit nummer werkten mee: Stijn Arnoldussen, Peter Attema, Remco Bronkhorst, Nathalie Brusgaard, René Cappers, Youri van den Hurk, Lidewijde de Jong, Paula Kalkman, Angelique Kaspers, Martijn van Leusen, Maarten Loonen, Arnoud Maurer, Annet Nieuwhof, Johan Nicolay, Hans Peeters, Iris Rom, Annette Scheepstra en Frits Steenhuisen.

Redactie: Flip Kramer (coördinatie), Elisabeth van 't Lindenhout & Daan Raemaekers

Vormgeving en omslagontwerp: Siebe Boersma

Correctie Engelse samenvattingen: Suzanne Needs-Howarth

Foto omslag: het Archeologisch Monumentaal Reservaat (AMR) Ezinge met bebouwing, gezien vanuit het westen (foto W. Dijkstra). Zie artikel Veenman.

ISBN 9789493194328

ISSN 1572-6622

Website: www.paleo-aktueel.nl

Adres van de redactie

Rijksuniversiteit Groningen
Groninger Instituut voor Archeologie (GIA)
Poststraat 6 9712 ER Groningen
Tel.: 050 363 6712
gia@rug.nl

Adres van de uitgever

Barkhuis Publishing
Kooiweg 38 9761 GL Eelde
Tel. 050 3080936 fax 050 3080934
info@barkhuis.nl www.barkhuis.nl

**rijksuniversiteit
 groningen**

**groninger instituut
 voor archeologie**

© GIA. Inlichtingen:

www.rug.nl/let/onderzoek/onderzoekinstututen/gia/publications

Paleo-aktueel 31

Rijksuniversiteit Groningen / Groninger Instituut voor Archeologie (GIA)
University of Groningen / Groningen Institute of Archaeology
& Barkhuis Publishing
Groningen, 2021

Inhoud

VOORWOORD Daan Raemaekers	VII
VAN <i>TOMB RAIDER</i> NAAR DE TOEKOMST: DE ONTWIKKELING VAN EEN ARCHEOLOGISCHE TENTOONSTELLING Anne Ponten	1
VAN POEP TOT PIT. BRUGGEN SLAAN TUSSEN WETENSCHAP EN SAMENLEVING Douwe van der Tuin & Anita Brongers-Warmelink	9
ARCHEOLOGIE VOOR SNACKERS, ONDIEPE GRAVERS EN DIEPGRAVERS: DE ARCHEOLOOG ALS VERHALENVERTELLER Harrie Wolters	17
BEELDVORMING OVER ARCHEOLOGIE, BEELDVORMING BIJ ARCHEOLOGEN Jana Esther Fries	27
JE KUNT ALLEEN VOORUIT ROEIEN DOOR ACHTERUIT TE KIJKEN. PLEIDOOI VOOR MEER POLITIEK IN DE ARCHEOLOGIE EN MEER ARCHEOLOGIE IN DE POLITIEK Sandra Beckerman	37
HET MUSEUM OP DE SNIJTAFEL: DE ARCHEOLOGIETENTOONSTELLING ONDERZOCHT Bastiaan Steffens	45
INCLUSIEVE ARCHEOLOGIE: MODEWOORD OF STREEKPRODUCT? Alexander Zagkotsis	55
IN DE KRANT. HOE VINDEN ARCHEOLOGISCHE VONDSTEN HUN WEG NAAR DE SAMENLEVING? Joke Geelhoed-Oosterhuis	63
BEHOUD IN SITU, OF WAT DOEN WE ALS ALLES OP IS? Froukje Veenman	73
EEN ODE AAN DE STUDIE NAAR HET VERLEDEN Fardau Mulder	83
BEELDVORMING OVER NEDERLANDSE KASTELEN VANUIT DE LUCHT Diana Spiekhout	91

ISOTOPEN IN DE ARCHEOLOGIE – VERLEDEN, HEDEN EN TOEKOMST Michael Dee & Hans van der Plicht	101
HONDERD JAAR ARCHEOZOÖLOGIE IN GRONINGEN Youri van den Hurk, Nathalie Ø. Brusgaard, Jolijn Erven, Francesca G. Slim, Dimitris Filioglou, Safoora Kamjan, Willemien de Kock, Rachel M. Winter & Canan Çakırlar	107
VAN TRADITIONELE ARCHEOLOGIE NAAR ECOLOGISCHE ARCHEOLOGIE: TERUGBLIK EN VOORUITBLIK IN EEN JUBILEUMJAAR René Cappers, Merit Hondelink & Mans Schepers	119
ONTWIKKELINGEN IN DE MEDITERRANE LANDSCHAPSARCHEOLOGIE AAN HET GIA. WAAR KOMEN WE VANDAAN EN WAAR GAAN WE NAARTOE? Peter Attema	125
<i>PRONKJEWAILS</i> IN VERRE OORDEN: GRONINGS ONDERZOEK NAAR DE DOOD IN HET OOSTELIJK MIDDELLANDSE ZEEGEBIED Sofia Voutsaki, Tamara M. Dijkstra, Olivia A. Jones, Lidewijde de Jong, Vana Kalenderian, Paula Kalkman, Eleni Milka, Eleni Panagiotopoulou, Iris Rom, Caroline van Toor, Paraskevi Tritsaroli, Theofania Tsempera & Chryssa Vergidou	135
HOE EEN INHEEMS PERSPECTIEF DE ARCHEOLOGISCHE INTERPRETATIE KAN VERBREDEN Sean P.A. Desjardins & Sarah M. Hazell	145
KOUDE VERRASSINGEN. ONTWIKKELINGEN EN TOEKOMSTIGE MOGELIJKHEDEN IN DE ARCHEOLOGIE IN HET POOLGEBIED Louwrens Hacquebord	153
VAN SCHEEPSHOUT TOT DIGITALE WRAKKEN. EEN REFLECTIE OP DE ONTWIKKELING EN TOEKOMST VAN DE MARITIEME ARCHEOLOGIE IN NEDERLAND Yftinus van Popta	165
OP DE SCHOUDERS VAN REUZEN. DE ARCHEOLOGIE VAN NOORDWEST-EUROPA Daan Raemaekers, Stijn Arnoldussen, Johan Nicolay & Hans Peeters	175

Voorwoord

In 2020 vierde het Groninger Instituut voor Archeologie zijn eeuwfeest. De keuze voor dat jaar was tot op zekere hoogte arbitrair. In 1920 werd het Biologisch-Archeologisch Instituut gesticht en dat moment is te beschouwen als formeel beginpunt van de archeologie aan de Groninger universiteit. We hadden echter ook de aanstelling van Van Giffen (1917) of de betrekking van het gebouw aan de Poststraat (1922) als beginpunt kunnen nemen. Bovendien kent de archeologie aan de RUG een langere geschiedenis. C.W. Vollgraff was vanaf 1908 hoogleraar Griekse taal- en letterkunde en voerde opgravingen uit in Griekenland, en later ook op het Domplein in Utrecht. Hoe dan ook viel de keuze dus op 2020.

Achteraf bleek 2020 een bijzonder jaar voor een eeuwfeest. Door de coronapandemie waren vanaf half maart alleen digitale activiteiten mogelijk. Gelukkig konden desondanks best veel van onze plannen doorgaan. In januari hebben we met alle medewerkers ontbeten en was er een cursus voor amateur-archeologen, georganiseerd samen met de AWN-Noord en onze studievereniging Bachur. Daarnaast opende de tentoonstelling *Dig it all* in het Universiteitsmuseum - zelfs digitaler dan voorzien. De tentoonstelling was het resultaat van de samenwerking van onze masterstudenten, de geodienst en CIT-afdeling van de RUG en de gemeente Groningen. Bovendien zijn sinds de zomer van 2020 alle uitgaven van *Paleo-aktueel* en *Palaeohistoria* gratis te downloaden!

Bij een eeuwfeest ligt het voor de hand om terug te kijken. Om die reden is gewerkt aan een fotogeschiedenis van het GIA. Deze zal in 2021 als publicatie verschijnen. Maar daarnaast is het een mooi moment om juist de blik vooruit te richten. Dat was de opdracht die de schrijvers in deze bijzondere uitgave van *Paleo-aktueel* meekregen. In ons jubeljaar nodigden we studenten en staf van de opleiding archeologie van de RUG en maatschappelijke partners in binnen- en buitenland uit om te reflecteren op ons vakgebied en zo richting te geven aan de toekomst van de archeologie. Wat is archeologie in 2020? Welke ontwikkelingen in de wetenschap, de politiek of maatschappij zijn er? En wat moeten of kunnen we hiermee? Wat betekenen deze ontwikkelingen voor onze opleiding en ons onderzoek?

Deze bloemlezing vormt een mooie afsluiting van ons eeuwfeest, een brede kennismaking met het huidige GIA en geeft richting aan onze toekomst. Wij willen het belang van archeologie voor de huidige maatschappij benadrukken, met inzichten over bijvoorbeeld culturele identiteit, migratie en leven met zeespiegelstijging. Wij delen kennis en staan open voor het gesprek met onze maatschappelijke partners. We staan in de maatschappij. Dat betekent bijvoorbeeld dat onze laboratoria ook door externe partijen gebruikt kunnen worden. En we werken samen. Omdat wij vinden dat samenwerking alle partijen versterkt en omdat we zo het belang van archeologie kunnen versterken. Deze bundel geeft van al deze zaken goede voorbeelden.

Daan Raemaekers,
directeur van het Groninger Instituut voor Archeologie

Van *Tomb Raider* naar de toekomst: de ontwikkeling van een archeologische tentoonstelling

Anne Ponten¹

Aan het begin van het collegejaar 2019/2020 hebben masterstudenten van de opleiding archeologie van de Rijksuniversiteit Groningen in samenwerking met het Universiteitsmuseum de expositie DIG IT ALL opgezet. Voor de studenten was dit een onderdeel van het vak Archeologie en Maatschappij. Het doel van deze samenwerking was om samen, in het teken van het 100 jarig jubileum van het archeologisch instituut, een mooie expositie te ontwerpen van projecten die door het Groninger Instituut voor Archeologie (GIA) worden uitgevoerd en tegelijkertijd de studenten ervaring op te laten doen. De studenten zijn met name verantwoordelijk geweest voor het ontwerpen van het expositieverhaal en de vormgeving van de expositie. Voor deze bijzondere editie van *Paleo-Aktueel* heb ik Arjen Dijkstra, directeur van het Universiteitsmuseum, gevraagd om terug te blikken op de samenwerking tussen het museum en de afdeling archeologie.

Het Universiteitsmuseum heeft al vaker samengewerkt met de afdeling archeologie van de Rijksuniversiteit Groningen. In 2015 organiseerden zij samen de tentoonstelling *Verborgene verhalen: Waarom archeologen bewaren*, en in 2019 organiseerde het museum samen met het Arctisch Centrum een tentoonstelling over de archeologische expeditie naar Spitsbergen in 1979. Het 100-jarig jubileum was een aanleiding om wederom samen een expositie te ontwikkelen.

Hoe kwam deze samenwerking tot stand?

“Het GIA heeft ons benaderd. We hadden al best veel archeologie gedaan in de afgelopen jaren. Vijf jaar geleden hadden we al een expositie

georganiseerd samen met het GIA en dit jaar hadden we een tentoonstelling ontworpen samen met het Arctisch Centrum. Dus toen Daan Raemaekers ons benaderde, gingen we nadenken: gaan we nog een keer archeologie doen? Doen we recht aan een instituut dat al zo lang bestaat en zo’n grote collectie heeft? Het GIA bestaat 100 jaar, de universiteit heeft een hele grote archeologische collectie en Van Giffen is ook een grote naam. Toen Daan vervolgens aangaf dat hij ook iets moderns wilde doen en op de toekomst gericht wilde zijn, waren we verkocht. Uiteindelijk is dat namelijk wat we ook met ons museum willen, iets maken dat dichtbij studenten en wetenschappers ligt, maar ook het publiek kan informeren.”

Hoewel studenten bij de eerdere exposities ook meegewerkt hebben met de opbouw, was DIG IT ALL de eerste expositie waarbij de ontwikkeling ook verwerkt is in een vak. Het GIA heeft afgelopen jaren een nieuw curriculum ontwikkeld waarbij ook de master en research master verder zijn uitgewerkt. De eenjarige master kreeg een grotere focus op praktische toepassingen. Zo worden er vakken gegeven over het schrijven van syntheses en projectplannen en is het vak Archeologie en Maatschappij toegevoegd. Als onderdeel van dit laatste vak werd het ontwikkelen van de tentoonstelling ingepast als overkoepelend project.

Hoe vond je dat de samenwerking tussen de studenten en het museum verliep?

“Een museum en een wetenschapper hebben verschillende doelen. Een wetenschapper wil graag een gecompliceerd verhaal vertellen en de nuance laten zien. Een museum wil een introductie geven

Fig. 1. De Archeozoölogiesectie van de DIG IT ALL-tentoonstelling (foto H. Wolthuis).

in een bepaald onderwerp en bezoekers een leuke tijd geven. Het is best ingewikkeld om die dingen bij elkaar te brengen, maar uiteindelijk moet dat in een museum wel, anders kan je beter naar een pretpark gaan of een wetenschappelijk artikel lezen. Als je hieraan begint dan weet je dat dit gecompliceerd is en tijd kost, maar bij dit specifieke project komen er nog een aantal lagen bij. Wij zijn er als museum waar de expositie plaats moet vinden, er zijn wetenschappers die er verstand van hebben en er zijn studenten die ervan moeten leren, zij willen vaardigheden opdoen. Dat is dus uitdagend, maar ook een spannend en leuk proces. Deze manier van samenwerken kan eigenlijk alleen bij een universiteitsmuseum. De archeozoologie sectie van de tentoonstelling is een

goed voorbeeld van de mix tussen wetenschap en entertainment (fig. 1).”

“In de eerste ontwikkelingsfase ging de communicatie wat stroef maar dat was voor een deel ook bewust. Ik kan wel gelijk aan het begin vertellen dat er verschillende processen zijn bij het maken van een expositie en dat je deze uit elkaar moet halen en later weer bij elkaar moet brengen. Maar uiteindelijk moet je dit als student zelf ontdekken. Je moet er zelf achter komen dat je bij het maken van een expositie niet hetzelfde moet doen als bij het schrijven van een paper of een populair artikel of een presentatie geven. Dat is ook het leuke aan deze colleges. Je hebt dan namelijk de ruimte om van de eerste ideeën - volgens mij zijn we met *Tomb Raider* begonnen - door te

groeien naar een goed expositieplan. Uiteindelijk probeerden we de studenten tijdens dit proces zo te sturen dat ze bepaalde ideeën gaan vormgeven waaruit wij als museum dan weer de mooie dingen kunnen pakken. Het helpt ook niet mee dat ik best wel streng ben. Ik kom bij de studenten in college en dan zeg ik ook heel duidelijk wat ik wel en niet goed vind. Ik probeer niet nodeloos kwetsend te zijn maar ik wil wel recht doen aan het hele hoge niveau van wetenschap dat we op deze universiteit hebben. De kwaliteit van de exposities moet dus ook zo hoog mogelijk zijn. Dan moet je soms duidelijk en hard zijn.”

“Bij het ontwerpen van een expositie staan wij als museum in onze expert-positie. Sommige wetenschappers, zelfs sommige archeologen, accepteren niet dat wij de experts zijn op het gebied van exposities en het benaderen van publiek. Gelukkig was dat bij de ontwikkeling van DIG IT ALL niet zo, waardoor we samen de mooie dingen eruit konden pakken en deze aspecten hebben kunnen omvormen tot een erg leuke tentoonstelling. Zelfs met de corona-aanpassingen is het nog steeds een echt leuke expositie.”

“Qua planning kwam het allemaal net niet goed uit. Idealiter waren we al verder geweest met de ontwikkelingsfase voordat we bij de studenten aangekomen waren. Dan hadden de studenten ook nog meer mee kunnen helpen met het inrichten van de expositieruimte zelf. Dat kon nu niet en ik heb de studenten wel gemist tijdens die opbouwfase. Dat had extra ervaring opgeleverd voor de studenten. Ook in de opbouwfase verandert de expositie namelijk nog sterk.”

“Ik zie ook mogelijkheden voor in de toekomst. Idealiter maakt het Universiteitsmuseum twee grote exposities per jaar. Het liefst zou ik er daarvan een met studenten en een met wetenschappers doen. Daarnaast zou ik studenten ook meer de mogelijkheid willen geven om tussendoor kleine dingen te doen. Anders zou pas over tien jaar weer de gelegenheid zijn om iets met archeologie te doen. We zouden misschien af en toe een kleinere tentoonstelling, een losse vitrine, een

boekje kunnen maken samen of samen iets doen met een bepaalde collectie. Maar om dat goed te kunnen doen moeten wij als museum eerst een paar stappen zetten.”

Het Universiteitsmuseum representeert de Rijksuniversiteit Groningen als geheel en dit is ook te zien in de tentoonstellingen die zij de afgelopen jaren hebben gehad. Zo was er in 2017 de tentoonstelling *Gelukkig Gezond!*, waarbij het geheim van lang en gezond leven werd ontrafeld. Deze tentoonstelling was een samenwerking tussen letterenstudies, zoals geschiedenis, en bètastudies, zoals biologie en geneeskunde. Dit type multidisciplinaire tentoonstelling werd het jaar daarop voortgezet met de expositie *Beyond the Lab: the DIY science revolution*. Hierbij werd samengewerkt tussen Academie Minerva, de kunstopleiding van de Hanzehogeschool, en de opleidingen (afdelingen) biologie en geneeskunde (of medische wetenschappen) van de RUG.. Deze multidisciplinaire insteek is ook te zien in DIG IT ALL, waar uitgebreid is samengewerkt met het Centrum voor Informatie Technologie (CIT).

Je hebt al met meerdere verschillende vakgebieden samengewerkt. Zijn er specifieke dingen die opvallen als je samenwerkt met archeologen?

“Als je met wetenschappers werkt en je bevindt je in de positie van het universiteitsmuseum dan vallen de verschillen tussen verschillende vakgebieden wel op. Archeologen zijn al veel bezig met de vraag hoe ze hun onderzoek het beste uit kunnen leggen aan een breder publiek. Daar zitten verschillende kanten aan, want een archeoloog moet de schatten beschermen, maar ook uitlegen aan het publiek waarom onderzoek belangrijk is. Wat dat betreft lijken archeologen wel wat op astronomen. Astronomen zijn ook erg goed in het uitlegen van hun werk, ook al doen ze hele ingewikkelde dingen, waar niet iedereen altijd iets aan heeft.”

“Wat ook heel erg opvalt, is hoe archeologen omgaan met menselijke resten. Archeologen hebben een heel eigen respectvolle manier om hiermee om te gaan. Zij hebben veel aandacht voor de staat waarin menselijke resten gevonden zijn. Dat is op een heel andere manier respectvol dan dat medici bijvoorbeeld zijn met menselijke resten. Medici bestuderen menselijk materiaal om dingen over ziekten te weten te komen en archeologen bestuderen het omdat ze uiteindelijk iets over de cultuur te weten willen komen. Dan benader je dat dus ook op een heel andere manier. Hetzelfde geldt voor artefacten. Een kunsthistoricus gaat heel anders om met een kunsthistorisch object dan een archeoloog. Voor een archeoloog is de culturele waarde vaak nog belangrijker dan de kunsthistorische waarde van een object, bijvoorbeeld de context waarin je de vondst aantreft en vervolgens presenteert.”

“Wat mij zelf als historicus daarin opvalt, is dat historici spreken over een *constructie* maken van het verleden, en archeologen dat een *reconstructie* noemen. Dat lijkt een belangrijk filosofisch verschil tussen historici en archeologen. Volgens mij bestaat het verleden niet. Het verleden is weg en je kan het niet terug halen. We kunnen niet controleren of iets klopt, dus op een bepaald niveau is wat wij doen onzin. We maken constructies van wat wij het meest waarschijnlijke verleden vinden. Archeologen daarentegen redeneren meer vanuit het principe dat ze juist wel het echte verleden kunnen reconstrueren. Dus op basis van de dingen die zij vinden bouwen ze delen van het verleden opnieuw op. Dat onderscheid zie je terug op de tekstbordjes van onze expositie. Op een gegeven moment had ik bij alle tekstborden reconstructie vervangen door constructie. En toen vervolgens de medewerkers van het GIA er weer naar keken, zeiden zij dat er reconstructie moest staan. Dat hebben we allemaal maar weer teruggezet. Bij zoiets kleins als een tekstbord kan ik daar prima overheen stappen, maar tijdens het werken merk ik dit onderscheid wel. Dat is niet erg, want op dat gebied vind ik dat we als museum ten dienste

staan aan de wetenschap. Uiteindelijk gaat het er niet om dat we mijn gelijk laten zien, maar dat we het wetenschapsgebied voor het voetlicht brengen en dan passen wij ons daarop aan.”

“Een voorbeeld daarvan is het Tweede Wereldoorlogstation in onze gezamenlijke tentoonstelling. Dat ik daar geïnteresseerd in ben, lijkt misschien te komen omdat ik historicus ben, maar het komt omdat ik hier als museumdirecteur in sta. Ik heb vrienden die zeggen: “Tweede Wereldoorlogarcheologie? Dan kom ik een keer naar dat museum van jou!” Die zijn hier nog nooit geweest maar willen nu een keer komen. We hebben het in deze expositie ook over de toekomst van de archeologie en ik denk dat archeologen op dit onderdeel ook een steeds grotere maatschappelijke rol krijgen. De Tweede Wereldoorlog speelt in het hedendaagse debat veel meer dan dat we erkennen. Hierbij kan moderne archeologie een belangrijke bijdrage leveren aan de discussie. En soms gebeurt dat ook al. Het is goed om daar bekendheid aan te geven en daarmee bezig te zijn.”

Oorspronkelijk zou DIG IT ALL openen op 17 maart 2020. Op donderdag 12 maart kondigde premier Rutte in de eerste coronapersconferentie aan dat Nederland in een intelligente *lockdown* zou gaan. Dit had tot gevolg dat alle onderwijsgebouwen en musea tot nader order dicht moesten blijven. Dit betekende ook dat de opening van de tentoonstelling uitgesteld moest worden. Uiteindelijk is DIG IT ALL op 23 juni geopend. In de drie maanden waarin het museum gesloten was is de tentoonstelling voor een deel aangepast om deze geschikter te maken voor een heropening tijdens de pandemie. Dit hield vooral in dat contactpunten werden beperkt en VR-headsets zijn verwijderd.

Interactie was een van de grote kernen van de expo. Welke gevolgen had corona op dit onderdeel?

“Er zijn eigenlijk twee dingen gebeurd. We hebben samen met het CIT en de Geodienst² heel hard

Fig. 2. Zaal 1 in de DIG IT ALL-tentoonstelling (foto M. de Bone).

gewerkt om een mooie interactieve tentoonstelling te maken. Door de coronacrisis is de tentoonstelling aan de ene kant iets minder leuk geworden. Natuurlijk is het nog steeds erg leuk om door de tentoonstelling te lopen, maar de interactie die we hadden door middel van bijvoorbeeld de VR-headsets is een beetje verdwenen. Het idee dat iemand bij het onderdeel Ayios Vasilios bezig is met het bouwen van het dak van het graf en iemand anders ernaast meekijkt en instructies geeft, dat was heel gaaf geweest. Het gevoel dat je zelf in die wereld kan stappen is weg. Een paar erg mooie filmpjes zijn daar helaas niet genoeg om het weer naar hetzelfde wow-effect terug te brengen. Zaal 1 is een van de zalen waar de interactiviteit grotendeels is verdwenen (fig. 2)."

"Aan de andere kant gaven deze aanpassingen ook de mogelijkheid om nieuwe dingen uit te proberen. Ik heb altijd een gruwelijke hekel gehad

aan QR-codes, vond ze altijd maar flauwekul. Maar nu tijdens de coronacrisis blijkt dat deze codes een directe toegang bieden tot de telefoons van bezoekers. Hierdoor kunnen we toch veel interactie terugbrengen in de tentoonstelling. Nu hangt de hele expositie vol met deze codes en het werkt! Je merkt dat mensen hun telefoons gebruiken om meer interactie te zoeken. En die telefoons nemen ze mee naar huis! Dat is dus wel weer een positieve kant aan deze corona-aanpassingen (fig. 3)."

Zijn er ook onderdelen van de samenwerking met het GIA die wel eens minder soepel gaan?

"Ik zal het iets breder trekken. Een wetenschapper is altijd een expert op zijn of haar gebied. Zij zijn op een heel klein gebied heel erg ver doorontwikkeld. Daarnaast zijn het hele intelligente maar

Fig. 3. Bezoekers zijn met de telefoon interactief bezig bij de archeobotanie tafel (foto H. Wolthuis).

ook super eigenwijze mensen. Ze zijn vaak zo ver gekomen omdat ze altijd hun eigen pad zijn blijven volgen. Dit betekent dat wij als museum soms een wetenschapper zo ver moeten krijgen dat hij of zij begrijpt dat wij iets beter weten. Wij hebben dagelijks contact met bezoekers en weten wat de bezoekers wel of niet fijn vinden. Als je als wetenschapper de expert bent op je vakgebied, kan je je soms lastig voorstellen dat iemand anders het misschien beter kan uitleggen. Sommige wetenschappers kunnen dit heel goed loslaten en bij anderen is het nog best wel een hele stap; deze laatste vinden het vaak ook niet goed wat wij doen.”

“Dit zie je soms ook bij studenten. Die vinden bijvoorbeeld dat lange teksten in een museum gewoon moeten kunnen. Een museum is niet voor iedereen dus daar mag best wat uitdaging aan zitten, zo redeneren ze. Daar ben ik het helemaal niet mee eens. In ons museum zijn teksten niet

langer dan 150 woorden en zulke lange teksten doen we niet vaker dan vier keer in een tentoonstelling. Ik heb namelijk liever dat de tentoonstelling toegankelijker is en dat er tienduizend mensen langskomen dan dat de tentoonstelling moeilijker te begrijpen is waardoor er maar vijfduizend mensen langskomen. We moeten dus altijd voorkomen dat we beslissingen nemen die in het nadeel zijn van het publiek.”

Is er nog een specifieke boodschap die je mee zou willen geven aan het GIA?

“Het GIA heeft, samen met bijvoorbeeld het depot in Nuis, een fantastische schat aan ontzettend tof materiaal. Het is bijna onmogelijk om al die informatie aan het publiek te tonen. Dat zie je nu ook weer bij deze tentoonstelling. We belichten maar een heel klein onderdeel van jullie vakgebied. Om het opzetten van exposities en breder

contact met het publiek goed te blijven doen moet je studenten blijven trainen in deze vaardigheden. Je moet ze confronteren met wat wel en niet werkt. Het GIA doet dat al heel goed, dus daar is een compliment echt op z'n plek. Blijf de toekomstige archeologen confronteren met het publiek. Zorg dat ze goed blijven in het uitleggen van deze prachtige discipline!”

From *Tomb Raider* to the future. The development of an archaeological exhibition

During the first semester of the academic year 2019/2020, master's students of the Groningen Institute of Archaeology (GIA) of the University of Groningen collaborated with staff of the University Museum to create the exhibition DIG IT ALL, showcasing research of the GIA. This contribution is based on an interview the author had with Arjen Dijkstra, head of the University Museum, in which Dijkstra reflected on the cooperation between the archaeology students and the museum. According to Arjen, the collaboration was a complex but rewarding project, even if some guidance was initially needed to get everyone on the same page. All in all, the project resulted in a valuable learning experience for everyone, especially the students, and, according to Dijkstra, it revealed some unique features of the archaeological profession, for instance, the way archaeologists interact with human remains and, more generally, the way they view the past. Collaborations with scientists are never perfect, according to Dijkstra, and the museum had indeed experienced less fruitful collaborations than the current one. Scientists tend to have difficulty in adapting to the specific demands of a museum when presenting research. Fortunately, this was not a problem with the DIG IT ALL project. Dijkstra highlighted that the archaeologists had already put a lot of effort into public outreach, and he encourages the GIA to keep doing this in the future.

Noten

1. Anne Ponten is in augustus afgestudeerd als archeoloog aan de Rijksuniversiteit Groningen. In haar masterjaar is zij betrokken geweest als student bij de opbouw van de DIG IT ALL-tentoonstelling. Na de afronding van het vak is zij bij het Universiteitsmuseum in dienst gekomen om de verdere vormgeving en opbouw van de tentoonstelling te ondersteunen. Momenteel is zij werkzaam als trainee Fondsenwerver bij het Oversticht in Zwolle, anneponten@gmail.com.
2. De Geodienst is het ruimtelijk expertise centrum van de RUG en het centraal aanspreekpunt voor technologische innovatie op het gebied van ruimtelijke informatietechnologie (data, software, visualisatie).

